

Lóska Lajos

Csavargók, roncsok és az unikornis koponyája

Jovián LXX

Vigadó Galéria,
2021. XII. 10. – 2022. I. 30.

A művész tíz esztendővel ezelőtt a Kiscelli Múzeum – Fővárosi Képtár templomterében megrendezett retrospektív kiállításával ünnepelte hatvanadik születésnapját. És hogy múlik az idő – jelenleg a Pesti Vigadóban mutatkozik be zömmel az elmúlt évtizedben festett műveivel. A két tárlat anyagában találunk ugyan átfedéseket, de ezek magától értetődőek. A művész most is megerősítette – akárcsak egy évtizeddel ezelőtt –, hogy a mihaszna törmeléket, roncsokat megjelenítő (*Bontás-sorozat*), valamint a csavargókat, az elesetteket ábrázoló figurális képeit oeuvre-je gerincének. A törzanyagot ugyanakkor kiegészítette néhány múzeumi tulajdonban lévő, ritkábban szerepeltetett vászonnal.

De kezdjük az elején! A bemutatón látható legkorábbi munkája, a *Kettős portré* kapcsán megállapíthatjuk, hogy indulására hatott a pop-art, és különösen így van ez a jelen tárlaton sajnos nem szereplő, *Hommage à Vincent* (1981–83) című kollázsfestmény esetében, amelynek alsó részére egy valódi bakancsot applikált a művész. A bakancsok szinte azonnal eszünkbe juttatják Van Gogh elnyűtt bakancsos remekét, amelyről olyan kifejezően írt Martin Heidegger *A műalkotás eredete* című tanulmányában.

Jovián életrajzából tudjuk, hogy 1982-ben költözött Budapestre. Ebben az időben fordulat következett be a magyar festészetben. Az előző évtizedben a hivatalos művészet mellett működő minimal és konceptuális kifejezőmódokat éppen felváltani készült a Nyugat-Európában megjelenő – nálunk elsősorban a német, osztrák és olasz művészek által képviselt – újfestészet, melynek egyik első összefoglaló tárlata 1983-ban került megrendezésre az Ernst Múzeumban *Frissen festve* címen. E kiállítás egyik érdekessége az volt, hogy az avantgárd generáció (Erdély Miklóstól Bak Imréig) részben stílust váltva együtt volt jelen az akkor induló fiatalokkal (Szirtes, Mulasics stb.). Noha Jovián éppen ez idő tájt érkezett a fővárosba, közvetlenül nem hatott rá az újhullám, megmaradt korábbi alkotásmódjánál, sőt kialakította igényes, figurális, a hiperrealizmus precizitását is idéző kifejezőmódját. Talán csak az antik témáktól ihletett, sötét színű, barna tónusú festményeinek megszületését segíthette a történelmet, a mitológiát újra felfedező transzavantgárd. Erre példa a kiállításon szereplő, hatalmas méretű, *Aquarius* (1987) című festménye.

↑ JOVIÁN György: *A szabadság vezeti a népet a barikádra - Delacroix nyomán*, 2016, olaj, vászon, 170×110 cm
Fotó: Berényi Zsuzsa
HUNGART © 2022

↑
 JOVIÁN György:
*Bontás X. - Táj vörös
 sárral*, 2012, olaj,
 vászon, 150×200 cm
 Fotó: Berényi Zsuzsa
 HUNGART © 2022

→
 JOVIÁN György:
*Lány unikornissal V. -
 A látás*, 2019, olaj,
 vászon, 170×110 cm
 Fotó: Berényi Zsuzsa
 HUNGART © 2022

Ha a felvonultatott kollekción részletesebben meg akarjuk nézni, a liftből kilépve a folyosóról nyíló jobb oldali teremben láthatjuk a régebbi munkákat, például a *Kettős portrét*, valamint az *Aquariust*. Ugyancsak itt van az életműben meghatározó szerepet játszó *Az út I-II.* (2006) című diptichonja is. A festmény, annak ellenére, hogy inkább tárgyszerű, mintsem filozofikus, felidézheti bennünk a keleti filozófiából ismert, a végtelenséget megjelenítő útmetaforát. Az *Erdő* (2006–2008) című sorozat egymás mellé zsúfolt ágdarabokkal telefestett tablói szinte előlegezik a pusztulásra, rombolásra utaló, több mint tíz esztendeje folyamatosan készülő *Bontás*-sorozat egyes darabjait. Szintén a pusztulás tragédiáját érzékelteti az égő házfalat, valamint egy csupas, lombtalan fát egy térbe helyező, tájképnek is tekinthető *Conditio humana* (2016). A terem fő attrakciói azonban a látványhűen megfestett, csavargó témájú képek, melyek közül többel már a kiscelli templomtérben is találkozhattunk. A most jelen levők közül ki kell emelnem *Az alvó* (2010) címűt. E kompozíción egy oldalán fekvő, fázó kezét a hóna alá dugó, szakállas csavargót látunk feje mellett nylonzacskóval és vizes pillepalackkal. A magyar piktúrában akár egy csokorra valót összegyűjthetünk az ilyen és ehhez hasonló ábrázolásokból. Jovián György képei felidéznek például Sáros András Miklósnak még a rendszerváltás előtt készült, padon pihenő figurás grafikáját, Fehér László hajléktalanját, Földi Péter kartondobozba bújó csavargóját. Ezek a társadalomkritikus művek, ahogy a világ változik, ma már nemcsak a helyi

nincstelenekre, de a bevándorlókra is utalnak. A figurális képek közé tartozik továbbá az ágyban fekvő művészt megörökítő *Pallium mariae* (2011) című, melynek merész rövidülésű figurája Andrea Mantegna halott Krisztust ábrázoló remekét idézi.

A bejáratnál balra eső teremben a már említett törmelék-motívumos munkák közül megemlítendő a tragikus vörösiszap-katasztrófára utaló *Bontás X. – Táj vörös sárral* (2011). Érdekes felhívni a figyelmet továbbá *A szabadság vezeti a népet a barikádokra – Delacroix nyomán* (2016) című kompozícióra, illetve a mitológiai témát feldolgozó, viszonylag friss, zömmel 2019-ben készült *Lány unikornissal*-sorozatra.

Jovián György parafrázisát a romantikus francia festő egyik legismertebb vászna ihlette, melynek központi figurája a trikolórt magasra emelő, barikádra hágó, mezítelen keblű, forradalmat jelképező nőalak. Mai, klasszikus értékeket romboló korunkban azonban némiképpen szkeptikusan fordulunk a forradalmak felé, és még azt is megkérdőjelezzük, hogy vajon előre viszik-e a világot. Különösen így van ez nálunk, Közép-Európában, ami nem véletlen, hiszen nekünk közvetlen rossz tapasztalataink vannak (a vörös) forradalomról, a proletárdiktatúráról, a kommunista uralomról és a katonai megszállásról. Jovián képét Delacroix alkotása inspirálta ugyan, de a mondani-valója inkább szkeptikus, mintsem forradalmi. A kompozíció neccruhás, tüzet fúvó, karcsú, erotikus, fiatal nőalakja mögött ugyanis nem forradalmárok vonulnak, hanem egy hatalmas, a rombolásra utaló törmelékhalom tornyosul, és ennek – akárhogy is nézzük – nincs pozitív jelentése.

Az antik és a középkori művek többnyire lóra emlékeztető, fehér szőrű, homloka közepén szarvat viselő lénynek mutatták a félénk, a tisztaságot és az erőt jelképező egyszarvút. A mondabeli állatról azt is tudjuk, hogy csak fiatal szüzek segítségével lehetett megfogni, akiknek az ölébe szívesen hajtotta a fejét. Erre a történetre utal a széria darabjain megjelenő női figura és a hatalmas unikorniskoponya. *A Lány unikornissal V. – A látás* (2019) címet viselő, ötös számú vászon anyyiban különbözik a többitől, hogy ezen a nézőnek háttal megfestett leány arca egy tükörben jelenik meg. Ez a rafinált megoldás, vagyis egy újabb metafora, a tükör szerepeltetése még tovább fokozza a mű titokzatosságát.

Összegezve, izgalmas, egyénien megfestett, történelmi, társadalmi és mitológiai utalásokkal teli kollekciót tekinthet meg a látogató a Vigadóban. A tárlattal egy időben alapos bevezetővel ellátott, vaskos album is megjelent a művész munkásságáról, amelynek képanyaga jóval teljesebb, mint a bemutatóé, mivel számos, a kiállításon nem szereplő mű reprodukcióját tartalmazza, így megismerkedhetünk Jovián György kiterjedt portréfestő-munkásságával is.

↑
JOVIÁN György:
Conditio humana,
 2014, olaj, vászon,
 150×200 cm
 Fotó: Berényi Zsuzsa
 HUNGART © 2022